83-1644 KITAL

Self-moord ...

1644

’n Enkele inleidende opmerking

Laat een saak direk en uit die staanspoor vir ons duidelik wees: die Woord van God laat geen twyfel oor die saak van selfmoord nie! Wanneer byvoorbeeld die sesde gebod die doodslag verbied, beteken dit heel beslis nie slegs dat ons die lewe van ons nááste nie mag aantas nie, maar óók ons eie lewe. Die lewe is immers aan ons gegee deur die goeie Gewer self. Dit sou ’n growwe aantasting van die gesag van God wees indien ons ons aan énige menslike lewe sou vergryp, ons eie lewe ingesluit. Tot sy kern gereduseer, beteken selfmoord eintlik ’n lewensbeskouing waarvolgens die mens homself wil verlos uit al die sorge en probleme wat op die lewenspad kom. Die dóód sou hiervolgens die verlossing wees en die selfmoordenaar die verlosser! ’n Christenmens weet op grond van die Bybel dat Gód ons toevlug en ons bergvesting is (Ps 91 en soveel ander Psalms is maar enkele voorbeelde). Die verlosser is nie onsself nie, maar die Verlosser is Jesus Christus. God moet die laaste woord in ons lewe spreek, selfs onder die swaarste omstandighede van kruisdra.

Die verskynsel selfmoord

Uit die statistieke van die Wêreldgesondheidorganisasie blyk dit baie duidelik dat die verskynsel toeneem en dat veral in die sogenaamde industriële lande selfmoord onder die eerste tien doodsoorsake tel. Pogings tot selfmoord wat waarskynlik tien maal meer is as die werklike “suksesvolle” gevalle, is by hierdie statistieke nie eens ingereken nie. En slegs God sal weet hoeveel mense met hiérdie gedagtes in hulle hoofde rondloop!

Anders as die populêre beskouing dat ’n selfmoordenaar nie weet wat hy doen nie, en daarom ook nie vir sy daad verantwoordelik gehou kan word nie (nie etiës toerekenbaar is nie), dui die resultate van deskundige ondersoeke daarop dat die oorgrote meerderheid van hierdie mense weldeeglik bewus is van hulle daad, en dat derhalwe wel gepraat kan word van toerekeningsvatbaarheid.

Opmerklik is die volgende feite

- Selfmoord vind meer in stede plaas as op die platteland.
- Meer by professionele mense as by andere.
- Meer by blankes as by ander volkere.
- Meer by Protestante as by Rooms Katolieke.
- Meer by mans as by vrouens; in die geval van pógings tot selfmoord is dit omgekeerd.
- Meer by alleenlopende mense as by andere.
- Meer in kinderlose huwelike as huwelike met kinders.
- Meer by ouer mense as by jongmense; behalwe in die moeilike jare van die adolessensie.

Ten opsigte van laasgenoemde agt punte die volgende agt kort opmerkings, vragenderwys, ter oorweging:

Die onpersoonlikheid van die stad laat die mens alleen. In die beton-oerwoud van Hillbrow worstel baie in eensaamheid met hulle probleme.

Die geweldige spanninge in die veeleisende verantwoordelikheid van 'n professie (vgl sakemanne en bestuurders) skep veeleisende pligte.

Die blanke ken nie die wete van "broederskap" soos die Swartman nie; hy staan alleen, dikwels sonder "broers".

Het die uitlaatklep van die Roomse bieg nie dalk iets daarmee te doen dat die mens in elke geval van sy spanninge ontslae kan raak nie? Hy/sy ontlaai in die bieg.

Waarom die geslagsverskille in die selfmoord gevalle? Dit lyk na 'n gekompliseerde psigologiese verskynsel wat te veel ruimte sal verg om in hierdie pamflet te bespreek.

Meer by alleenlopendes? Ja, dis baie duidelik dat eensaamheid die groot vyand van die mens is, veral die moderne gejaagde mens.

Kinders in die huwelik impliseer groter verantwoordelikheid én gemeenskapsgevoel. In albei gevalle staan dit teenoor gedagtes aan selfmoord.

Die jongmens dra nog nie die las van al die verantwoordelikhede van 'n huwelik en 'n veeleisende betrekking nie. Die adolessensie, as 'n psigologiese fáse, is te vergelyk met die sogenaamde latere "oorgangsjare" van veral die vrou. Dis 'n tyd van geweldige aanpassings en die daarmee gepaardgaande spanninge en swartgalligheid.

In verskeie diepgaande studies is aangetoon dat lewende lidmaatskap van die kerk ('n lewende geloof) in die reël 'n belangrike behoudende faktor is, maar dat die raaisel van die "waarom" van so 'n daad, ook ten opsigte van die selfmoord van sulke mense gestel is. Die filosoof Karl Jaspers sê: "Selfmoord bly ten diepste 'n geheim" (gewoonlik in eensaamheid gepleeg).

Uit die oogpunt van die *Christelike Etiek* word hierdie daad, asook die poging tot die daad, sterk afgekeur. Alhoewel die kerkvader Augustinus in sy werk "De Civitate Dei" leer dat die siel van sulke mense verlore gaan en pous Nicolaas I dit tot 'n doodsonde (onvergeeflike sonde) verklaar, wil ons die oordeel oor die daad in die hand van Gód laat. In die Lutherse kerk kom selfs die kerklike begrafnis van 'n selfmoordenaar in gedrang en Melanchton noem dit "duiwelswerk". Die groot teoloog Karl Barth keur die daad sterk af, omdat so 'n persoon vir homself die soewereiniteit aanmatig wat alleen aan God toekom. Gód beslis oor die siel van enige mens; nie óns nie.

Selfmoord in die Bybel; die Bybel en selfmoord

Ons weet van ses gevalle van selfmoord:

Die krygsman Abimeleg (Rigt 9:50-54).
Simson (Rigt 16:23 31).
Koning Saul en sy wapendraer (1 Sam 31:2-6).
Die raadsheer van Dawid, Agitofel (2 Sam 17:23).
Generaal Simri sterf in vlamme (1 Kon 16:18 v.).
Judas Iskariot hang homself op (Matt 27:3-5).

Sentraal, vanuit die gebod van God, *jy mag nie doodslaan nie,* moet hierdie saak van selfmoord gesien word. *Jy mág nie!* Die mens is beelddraer van God. Wie die mens dood, skend God se beeld (Gen 9:6). "Dis verset teen die genade van God en daarom sonde" (Barth). God alleen het die grens van 'n mens se lewe vasgestel (Job 14). Jesus Christus erkén die gebooie! Die ryk jongman moet dit hoor: "Jy ken die gebooie, jy mag nie doodslaan nie ...". Verder kan Deuteronomium 32:19; Romeine 3:18; 1 Korintiërs 6:19; Efesiërs 5:29; 2 Korintiërs 2:10, ter sprake kom.

Die kerk het 'n groot taak ten opsigte van die mens op pad na dié daad! Die Protestantse kerke het geen sakrament van die bieg voor 'n priester nie. In die plek daarvan kom die verkondiging van die Woord in die kerk plús die verkondiging van dieselfde Woord *in die vorm van 'n gesprek,* 'n *pastorale* gesprek tussen die predikant en hiérdie mens op pad na dié daad. Pastoraat is ook sielsorg. Dáár kan só 'n mens wel uitpraat, miskien in die studeerkamer van die predikant. Daar kan gelees, gepraat en gebid word, in die stilte...

Die kerk bied ook hulp aan sy predikante ten opsigte van daardie gevalle waar *gespesialiseerde kennis in verband met gekompliseerde sielkundige probleme,* dit moeilik of onmoontlik maak vir die predikant om deur te dring tot die begrip van sulke mense. In die Ned Herv Kerk is daar nou die *Pastorale Verwysingsdiens.* Deur hierdie diens kan, indien nodig, psigotiese gevalle na psigiaters verwys word, terwyl psigoneurotiese gevalle self hanteer word. Wat nodig is, is dat súlke mense onder die aandag van die predikant gebring moet word. Indien hy geen raad weet nie, sal hy die persoon verwys na hierdie *kerklike* (pastorale) verwysingsdiens.

KITAL

('n Uitgawe van die Raad vir Studentebearbeiding
Ned Hervormde Kerk)

HAUM
Posbus 460, Pretoria

Gedruk deur N.H.W.-Pers, Posbus 18061, Hercules 0030